

ANALÝZA PRO EKONOMY

INSTITUCIONÁLNÍ SEKTORY

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

INSTITUCIONÁLNÍ SEKTORY

V rámci přednášky se *dozvíte*:

- co rozumíme pod pojmem institucionální sektor,
- jak definuje sektor nefinančních podniků,
- které subjekty zahrnujeme do sektorů finančních podniků,
- jak definuje sektor vládních institucí,
- jakým souborem je tvořen sektor domácností,
- které jednotky sdružuje sektor neziskových institucí poskytujících služby domácnostem
- a jak definujeme sektor nerezidentů.

Literatura:

- HRONOVÁ, S., HINDLS R. *Národní účetnictví. Koncept a analýzy*. Praha: CH Beck, 2000. ISBN 80-7179-235-7, ss. 24-29

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

INSTITUCIONÁLNÍ SEKTORY

- *institucionální sektor* můžeme tedy definovat jako *souhrn institucionálních jednotek, jež se vyznačují stejným ekonomickým chováním*, přičemž platí, že toto chování je dáno *jednak hlavní ekonomickou funkcí jednotky a jednak její činností*.
- *doplňujícím kritériem* pro zařazení institucionální jednotky do příslušného institucionálního sektoru je *pak kategorie výrobců do niž tato jednotka náleží*.
- většina institucionálních sektorů se člení na *podsektory*, přičemž kritéria pro toto členění se liší sektor od sektoru, čímž je omezeno nebezpečí vzniku homogenních skupin.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

INSTITUCIONÁLNÍ SEKTORY

Tabulka 1 – Kategorie výrobců a hlavní typy ekonomických funkcí

kategorie výrobců	hlavní ekonomická funkce
<ul style="list-style-type: none">tržní výrobci	<ul style="list-style-type: none">produkce zboží a nefinančních tržních služebfinanční zprostředkování, pomocné finanční služby
<ul style="list-style-type: none">ostatní netržní (veřejní) výrobci	<ul style="list-style-type: none">produkce a poskytování zboží a netržních služeb určených k individuální a kolektivní spotřebě, rozdělování důchodu a národního bohatství
<ul style="list-style-type: none">tržní výrobci a soukromí výrobci pro vlastní konečné užití	<ul style="list-style-type: none">spotřebaprodukce zboží a nefinančních tržních služeb pro vlastní konečné užití
<ul style="list-style-type: none">ostatní netržní (súkromí) výrobci	<ul style="list-style-type: none">produkce a poskytování zboží a netržních služeb určených k individuální spotřebě

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ**

INSTITUCIONÁLNÍ SEKTORY

- *základem pro definici ekonomické činnosti není věcná, tj. odvětvová podstata produkce, nýbrž skutečnost, zda jde o tržní, netržní, finanční či nefinanční produkty.*
- *tržní produkce*, produkce která *bud' to prochází trhem nebo má tržní určení*. Do hodnoty této produkce je zahrnuta hodnota:
 - *statků a služeb prodaných za ekonomicky významné ceny,*
 - *naturálně směřovaných výrobků,*
 - *nedokončené výroby*
 - a hodnota *statků převedených do zásob.*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

INSTITUCIONÁLNÍ SEKTORY

- institucionální jednotku či místní činnostní jednotku, pak můžeme označit za *tržního výrobce* pouze tehdy, pokud *převážnou část produkce této jednotky můžeme označit za tržní*.
- *netržní produkce je produkcí, která je ostatním ekonomickým subjektům poskytována buďto zcela zdarma či za ekonomicky nevýznamnou cenu. Za netržního výrobce, pak budeme považovat pouze tu institucionální jednotku, která převážnou část své produkce postupuje ostatním ekonomickým subjektům zcela či téměř zdarma.*

INSTITUCIONÁLNÍ SEKTORY

- *produkce pro konečné užití je hodnotou výrobků a služeb, které institucionální jednotka sama vyrobí a jež si následně ponechá pro konečnou spotřebu či pro hrubou tvorbu fixního kapitálu.*
- *pro konečnou spotřebu si svou produkci mohou ponechat pouze domácnosti (naturální spotřebu zemědělských produktů, služby bydlení, jež si poskytne sám majitel a domácí služby), kdežto pro hrubou tvorbu fixního kapitálu si výrobky a služby ponechávají pouze firmy (aktivace investic, stavby či rekonstrukce bytů realizovaných domácnostmi ...).*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

INSTITUCIONÁLNÍ SEKTORY

- *výrobce pro vlastní konečné užití* pouze tehdy pokud *převážná část jím vyráběných statků je určena na konečné užití.*
- *rezidentské institucionální sektory:*
 - *sektor nefinančních podniků* (S11),
 - *sektor finančních institucí* (S12),
 - *sektor vládních institucí* (S13),
 - *sektor domácností* (S14),
 - *sektor neziskových institucí poskytujících služby domácnostem* (S15).

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SEKTOR NEFINANČNÍCH PODNIKŮ (S11)

- *sektor nefinančních podniků* sdružuje jednotky jejichž *hlavní ekonomickou funkcí je produkce zboží a nefinančních tržních služeb*, přičemž tyto jednotky musí spadat do *kategorie tržních výrobců*. Sektor tvoří:
 - *soukromé a státní společnostmi, podniky či družstva,*
 - *neziskové organizace poskytující služby nefinančním podnikům,*
 - *holdingové společnosti*
 - a *kvazispolečnosti* (společnosti, jež jsou vůči své řídicí jednotce dočasně samostatné ve svém ekonomickém chování).

SEKTOR NEFINANČNÍCH PODNIKŮ (S11)

- **kritéria**, jež nám **umožní zařadit jednotky bez právní subjektivity do sektoru nefinančních podniků** jsou u:
 - veřejných podniků vedení **samostatného účetnictví** či **realizace většiny produkce podniku mimo sektor veřejné správy**,
 - podniků v soukromém vlastnictví – **lokální významnost jednotky**,
 - drobných podnikatelů – **zápis v obchodním rejstříku**.
- **firma nesplňuje** ani jeden z výše uvedených požadavků je **automaticky zařazena do sektoru domácností**.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SEKTOR NEFINANČNÍCH PODNIKŮ (S₁₁)

- z hlediska *kontroly majetku* můžeme sektor S₁₁ rozčlenit do následujících *podsektorů*:
 - *podsektoru veřejných nefinančních podniků,*
 - *podsektoru soukromých národních nefinančních podniků*
 - *a podsektoru nefinančních podniků pod zahraniční kontrolou.*

SEKTOR FINANČNÍCH PODNIKŮ (S₁₂)

- **sektor finančních podniků** sdružuje všechny institucionální jednotky, jejichž **hlavní ekonomickou funkcí je poskytovat**:
 - **finanční zprostředkování** (peněžní instituce, pojišťovny, investiční společnosti a investiční fondy, samostatné penzijní fondy apod.),
 - a **pomocné finanční služby** (směnárny, burzy cenných papírů, makléře, poradce v oblasti cenných papírů a úvěrů či zprostředkovatele pojištění).
- **sektor finančních podniků** zahrnuje:
 - **soukromé neziskové organizace, veřejné podniky a soukromé společnosti,**
 - a **holdingové společnosti.**

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SEKTOR FINANČNÍCH PODNIKŮ (S₁₂)

- v *prvním stupni dělíme* sektoru finančních podniků na podsektor:
 - *centrální banka,*
 - *ostatní měnové finanční instituce* (obchodní banky, spořitelny, úvěrová družstva, hypotekární banky, záložny, kampaňky apod.),
 - *ostatní finanční instituce s výjimkou pojišťoven a penzijních fondů* (leasingové společnosti, investiční fondy a investiční společnosti či zprostředkovatelé v oblasti cenných papírů),
 - *pomocné finanční instituce* (zprostředkovatelé pojištění a úvěrů, burzy cen. papírů, poradci v oblasti finančních investic, společností zajišťující fungování finančních trhů či neziskové instituce poskytující služby finančním institucím)
 - a *podsektor pojišťoven a penzijních fondů.*

SEKTOR FINANČNÍCH PODNIKŮ (S₁₂)

- do *podsektoru pojišťovny a penzijní fondy* mohou být *zahrnuty pouze*:
 - *pojišťovny zaručující se za smlouvy, jež jsou sjednány ekonomickými subjekty dobrovolně,*
 - *pojišťovny garantující smluvní pojistné a dobrovolné sociální příspěvky, jež tyto subjekty hradí ve smyslu svobodně uzavřených smluv,*
 - *a pojišťovny, které si může daný subjekty svobodně zvolit pro úhradu povinného pojištění.*
- institucionální subjekt *nesplní ani jedno z výše uvedených kritérií*, pak je tento podnik zařazen *do podsektoru fondů sociálního zabezpečení*.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SEKTOR FINANČNÍCH PODNIKŮ (S₁₂)

- v *druhém stupni dělíme* sektoru finančních podniků dle *kritéria vlastnictví* na podsektor:
 - *centrálních bank (veřejných),*
 - *ostatních měnových finančních institucí (veřejných, soukromých národních či pod zahraniční kontrolou),*
 - *ostatních finančních institucí s výjimkou pojišťoven a penzijních fondů (veřejných, soukromých národních či pod zahraniční kontrolou),*
 - *pomocných finančních institucí (veřejných, soukromých národních či pod zahraniční kontrolou)*
 - *a podsektor pojišťoven a penzijních fondů (veřejných, soukromých národních či pod zahraniční kontrolou).*

SEKTOR VLÁDNÍCH INSTITUCÍ (S₁₃)

- *sektor vládních institucí* sdružuje všechny institucionální jednotky jejichž *hlavní ekonomikou funkcí je produkce a poskytování netržních služeb určených k individuální a kolektivní spotřebě, popřípadě distribuce důchodu a národního bohatství*. Sektor je *tvořen*:
 - *státem a všemi orgány s obecnou a specifickou kompetencí přímo podřízenými státu,*
 - *orgány sociálního zabezpečení*
 - *a orgány místní správy a institucemi, které tyto orgány řídí* (např. nemocnice ve vlastnictví státu nebo soukromé školy, jejichž finanční zdroje pocházejí z více než 50% od státu či od orgánů místní správy).

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SEKTOR VLÁDNÍCH INSTITUCÍ (S₁₃)

- sektor vládních institucí je *rozčleněn* na:
 - *podsektor centrálních vládních institucí* (ministerstva, ústřední úřady a instituce těmito úřady řízené, Fond národního majetku, Pozemkový fond, resp. ústřední rozpočtové a příspěvkové organizace napojené na centrální rozpočet),
 - *podsektor místních vládních institucí* (krajské úřady a instituce jimi řízené, základní a střední školy či příspěvkové organizace napojené na místní rozpočty)
 - a *podsektor fondů sociálního zabezpečení* (centrální i místní státní instituce poskytující sociální dávky a vybírající sociální příspěvky).
- v tomto sektoru *můžeme nalézt jednotky stejnorodé produkce poskytující tržní služby.*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SEKTOR DOMÁCNOSTÍ (S₁₄)

- *sektor domácností* sdružuje všechny institucionální jednotky, jejichž *hlavní ekonomickou funkcí je buďto spotřeba nebo produkce zboží a nefinančních tržních služeb pro vlastní konečné užití*. Sektor zahrnuje:
 - *domácnosti,*
 - *výrobce pro vlastní konečné užití*
 - a *drobné podnikatele* (nesplňují podmínky pro zařazení do sektoru nefinančních podniků).
- tyto jednotky *svou činnost financují z odměn za práci, vlastnických důchodů a z prodeje statků a služeb vyprodukovaných drobnými podnikateli spadajícími do tohoto institucionálního sektoru.*

SEKTOR DOMÁCNOSTÍ (S₁₄)

- *sektor domácností* je tvořen *souborem*:
 - *spotřebitelů,*
 - *fiktivních rezidentských jednotek* (operace týkající se budov a pozemků vlastněných nerezidenty)
 - *a některých málo významných neziskových organizací.*
- za *činnosti domácnosti* je pak *nutno považovat* také *provoz záhumenku, stavbu obydlí na vlastní účet, produkci služeb bydlení a domácí služby.*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SEKTOR DOMÁCNOSTÍ (S₁₄)

- v případě domácností jsou jednotlivé **podsektory** sestaveny tak, aby **umožňovaly od sebe oddělit domácnosti jako spotřebitele a domácnosti jako výrobce**, přičemž **hlavním kritériem je jejich převažující příjem**:
 - **podsektor zaměstnavatelů**,
 - **podsektor zaměstnanců**,
 - **podsektor příjemců důchodů** (podsektor příjemců vlastnických důchodů, příjemců starobních důchodů a podsektor příjemců ostatních transferových důchodů)
 - a **podsektor ostatních domácností** (kolektivních domácností k nimž řadíme domovy důchodců, penzionářů, léčebny dlouhodobě nemocných či kláštery).

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SEKTOR NEZISKOVÝCH INSTITUCÍ POSKYTUJÍCÍCH SLUŽBY DOMÁCNOSTEM (S15)

- *sektor neziskových institucí poskytujících služby domácnostem, jenž sdružuje všechny lokálně významné institucionální jednotky, jejichž hlavní ekonomickou funkcí je jednak produkce netržních služeb určených k individuální spotřebě a jednak nezisková produkce tržních služeb.*
- *činnost těchto subjektů je financována zejména z dobrovolných příspěvků domácností, vlastnických důchodů či z prodeje tržních služeb.*
- *sektor je pak jediným sektorem, jenž není členěn do jednotlivých podsektorů.*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SEKTOR NEZISKOVÝCH INSTITUCÍ POSKYTUJÍCÍCH SLUŽBY DOMÁCNOSTEM (S15)

- v rámci tohoto sektoru můžeme vyčlenit ***několik základních skupin organizací***, k nimž patří:
 - *kultovní a náboženská sdružení,*
 - *politické strany,*
 - *organizace podporující umělecké a kulturní činnosti,*
 - *organizace reprezentující a bránící zájmy určitých kategorií domácností,*
 - *ostatní organizace pro volný čas* (organizace pro podporu a ochranu zájmů dětí, tělesně postižených či invalidů),
 - *organizace v oblasti zdravotnictví* (např. Červený kříž či Liga boje proti rakovině),
 - *obecně prospěšné společnosti,*
 - *nadace*
 - *a zařízení poskytující služby domácnostem na neziskovém základě.*

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SEKTOR NEREZIDENTŮ (S₂)

- *sektor nerezidentů*, jenž označujeme kódem **S₂** a jenž sdružuje všechny *nerezidentské jednotky, které mají ekonomické vazby k danému národnímu hospodářství*.
- *středem našeho zájmu* nebude v tomto případě ekonomická situace nerezidentů, ale spíš *bilance ekonomických vztahů příslušného národního hospodářství se zahraničím*, tj. vztahů, jež zachycuje účet platební bilance.

SEKTOR NEREZIDENTŮ (S₂)

- tento kvazisektor je pak v České republice *rozčleněn do následujících čtyř podsektorů*:
 - *podsektoru zemí Evropské unie,*
 - *podsektoru institucí Evropské unie,*
 - *podsektoru ostatních zemí*
 - *a podsektoru mezinárodních institucí.*

